

FACTSHEET TTIP EN DE PROVINCIES

December 2015

Wat is TTIP?

Op dit moment onderhandelen de Europese Unie en de Verenigde Staten over een ambitieus handelsakkoord: het *Transatlantic Trade and Investment Partnership* (TTIP). Het doel van dit verdrag is de onderlinge handel te vergemakkelijken, bijvoorbeeld door importtarieven af te bouwen en het onderling afstemmen van regels en standaarden voor producten. Het uiteindelijke verdrag zal gaan over markttoegang, wederzijdse erkenning van bepaalde regelgeving en nieuwe regels. Het idee is dat er een grotere open markt gecreëerd wordt waar beide economieën van kunnen profiteren.

Voordelen TTIP

Nederland kan profiteren van deze handelsovereenkomst tussen de EU en de VS. De Nederlandse en de Amerikaanse economieën zijn al nauw met elkaar verbonden. Zo is Nederland de derde grootste investeerder in de VS. Daarnaast zijn de VS de grootste handelspartner van Nederland buiten de EU. Nederland exporteert jaarlijks voor € 20 miljard aan goederen naar de VS.

Als voordelen worden genoemd:

- Meer koopkracht door economische groei. De meeste onderzoeken voorspellen positieve effecten. TTIP kan Nederland tussen de € 1,4 miljard tot € 4,1 miljard opleveren. Een uitzondering op de positieve onderzoeken is de studie van Jeronim Capaldo van het *Global Development and Environment Institute*. Dat voorspelt dat TTIP op de lange termijn negatief is voor de EU. Capaldo doet in het onderzoek een aantal aannames die afwijken van de gebruikelijke modellen.
- Meer banen: bijna de helft van de Nederlandse werknemers is in dienst bij een bedrijf dat exporteert. Wanneer de internationale handel toeneemt, maken bedrijven meer omzet. Dit kan weer voor meer investeringen van bedrijven zorgen. Hierdoor ontstaan meer banen.
- Goedkopere producten en meer keuze voor de consument door het wegnemen van onnodige handelsbelemmeringen, waaronder de meeste importtarieven.
- Meer kansen voor MKB'ers en nieuwe bedrijven. Vooral het Nederlandse midden- en kleinbedrijf (MKB) kan voordeel hebben van TTIP. Dit blijkt uit een recent onderzoek van de Europese Commissie naar TTIP.

Nadelen

TTIP, de handelsovereenkomst tussen de EU en de VS, kan ook nadelen met zich meebrengen.

- Verdwijnen van banen in sommige sectoren. Dit komt omdat de internationale concurrentie toeneemt. Bijvoorbeeld bij producenten en exporteurs van machines en vlees, zo blijkt uit onderzoek.
- Zorgen over verlaging van normen. Bijvoorbeeld voor voedselveiligheid, milieu, privacybescherming en arbeidsnormen. De voordelen van TTIP mogen niet ten koste gaan van mens, dier en milieu. Nederland en de EU willen daarover harde garanties in het verdrag.
- Zorgen over de gevolgen van TTIP op lage- en middeninkomenslanden. Toch lijken de positieve effecten van TTIP op lage- en middeninkomenslanden groter te zijn dan de negatieve effecten. Hogere economische groei in de VS en de EU betekent bijvoorbeeld meer marktkansen voor andere landen. Ook voor armere

landen. Het akkoord moet het ook voor ontwikkelingslanden eenvoudiger maken naar de EU en de VS te exporteren. De minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking heeft een onderzoek laten uitvoeren naar de gevolgen voor deze landen.

- Zorgen dat bedrijven zomaar hun gang kunnen gaan. Sommige maatschappelijke organisaties maken zich zorgen dat investeringsbescherming in TTIP bedrijven te veel macht geeft. Door investeringsbescherming kan een buitenlandse investeerder die zich benadeeld voelt door een overheidsbesluit, compensatie eisen. Er zijn zorgen dat investeringsbescherming overheden beperken in hun democratische ruimte om wetten en regels te maken. Nederland en de EU willen in het investeringshoofdstuk in TTIP vastleggen dat overheden de beleidsruimte houden om regels in het publiek belang te maken.

Standpunt CEMR

De Europese koepelvereniging *Council of European Municipalities and Regions (CEMR)* heeft in mei 2015 een helder standpunt geformuleerd. Kern van dit standpunt is dat een handelsakkoord met de VS voordelen kan opleveren, mits aan belangrijke voorwaarden wordt voldaan. Zo moet de lokale en provinciale autonomie in het handelsverdrag gewaarborgd blijven. Zodat overheden kunnen blijven handelen in het publieke belang en op basis van de aan hen toebedeelde verantwoordelijkheden. In het verdrag moet een horizontale uitzondering worden opgenomen voor publieke diensten.

Vragen over de gevolgen TTIP voor provincies

Er zijn veel vragen over de inhoud van het handelsverdrag in relatie tot de provinciale taken en bevoegdheden. Het gaat om de volgende vragen:

1. Wat betekent TTIP voor de uitvoering van publieke taken en diensten door provincies?

Kunnen provincies blijven handelen in het publiek belang en op basis van hun verantwoordelijkheden? Kunnen publieke diensten, zoals de Omgevingsdiensten, worden uitgesloten van de werking van TTIP? Kunnen democratisch tot stand gekomen (gewijzigde) provinciale regelgeving en besluiten door TTIP worden overruled?

Antwoord ministerie van Buitenlandse Zaken

In TTIP wordt een bepaling opgenomen die er voor zorgt dat publieke diensten worden uitgezonderd. Overheden kunnen ook na inwerkingtreding van TTIP zelf bepalen welke diensten publieke diensten zijn. Dit hoeft niet vooraf vastgelegd te worden. Zo kunnen overheden besluiten dat er maar een aanbieder mag zijn, of dat een private partij de exclusieve rechten krijgt voor het leveren van een dienst. Zowel publieke als private diensten vallen onder regels en wetten die de overheid stelt. TTIP verandert daar niets aan.

2. Hoe zit het met arbitrage en eventuele schadeclaims?

De vraag is of er onderwerpen of activiteiten van overheden van nationaal belang kunnen worden uitgesloten van arbitrage. Moeten provincies rekening houden met schadeclaims van Amerikaanse investeerders? Verder zijn er vragen over de transparantie van de arbitrageregeling.

Antwoord ministerie van Buitenlandse Zaken

Arbitrage (voorheen ook bekend als Investeerder-Staat geschillenbeslechting, ISDS), regelt dat binnenlandse en buitenlandse investeerders gelijk behandeld worden (niet beter) en dat zij beschermd worden tegen ongerechtvaardigd overheidshandelen door de Staat. Dat is ook vastgelegd in de Nederlandse wet. Als de provincie zich houdt aan de regels van goed en behoorlijk bestuur, zoals vastgelegd in de Nederlandse rechtsorde en bevestigd in investeringsverdragen, maakt een claim nauwelijks kans. Nederland is overigens nog nooit onder een investeringsverdrag aangeklaagd.

De Europese Commissie stelt voor om in TTIP en andere akkoorden met derde landen het recht van staten om te reguleren expliciet op te nemen in een apart verdragsartikel.

Wat betreft het punt van transparantie: in het nieuwe voorstel van de Europese Commissie, het *Investment Court System*, staan duidelijke eisen voor transparantie van investeringsbescherming. Dat betekent dat alle informatie over de procedure en de daarbij horende processtukken openbaar zullen zijn evenals de zittingen. Belanghebbenden kunnen participeren in het proces als derde partij of schriftelijke inbreng leveren (zgn. *amicus curiae briefs*). Andere nieuwe voorstellen van de Europese Commissie gaan over het oprichten van een Investeringshof, waardoor gegarandeerd wordt dat procedures onafhankelijk en legitiem zijn. De voorstellen zijn gebaseerd op de Nederlandse inzet en sluiten aan bij de resolutie van het Europees Parlement.

3. Kunnen wij onze standaarden voor producten en milieu handhaven?

De vraag is of Europese standaarden voor producten om de gezondheid van mens, dier, plant en het milieu te beschermen onder TTIP kunnen worden gehandhaafd.

Antwoord ministerie van Buitenlandse Zaken

- Het uitgangspunt is dat TTIP geen verlaging van standaarden met zich meebrengt. In het onderdeel over samenwerking op het terrein van regelgeving wordt gezien hoe regelgevende instanties tussen de EU en de VS kunnen samenwerken en hoe regelgeving op elkaar kan worden afgestemd. Het gaat om verschillen in (technische) voorschriften die de handel tussen de EU en de VS onnodig bemoeilijken. De Europese Commissie heeft voorgesteld dat samenwerking via een instantie vergemakkelijkt kan worden, de zogenoemde *Regulatory Cooperation Body*. Deze instantie houdt toezicht op de toepassing van afspraken over regelgevende samenwerking en deze faciliteert toepassing, zonder dat de instantie de bevoegdheid heeft om bindende besluiten te nemen. De instantie zou moeten bestaan uit de vertegenwoordigers van de betrokken overheden (EU, VS, en EU-lidstaten).

Met deze reactie zijn nog niet alle vragen van provincies eenduidig beantwoord. Zo is het de vraag of de uitzonderingsbepaling voor publieke diensten, waarmee de verplichting voor markttoegang en nationale behandeling uitgesloten worden van TTIP, voldoende is. Mede met het oog hierop zal het IPO extern advies inhuren. Medio 2016 zal opnieuw Bestuurlijk Overleg plaatsvinden met minister Ploumen. Tevens zal een informatiebijeenkomst worden georganiseerd, waarbij aan de hand van concrete casussen verder wordt gesproken.

Hoe zijn de provincies betrokken?

De invloed van provincies (IPO) op de onderhandelingen over TTIP is beperkt. Provincies (IPO) zijn, net als de andere decentrale overheden, geen directe partij in de onderhandelingen. De Europese Commissie onderhandelt op basis van een onderhandelingsmandaat van de EU-lidstaten met de Verenigde Staten. Het Europees Parlement en de EU-lidstaten moeten het verdrag uiteindelijk goedkeuren. Het Europees Parlement heeft op 8 juli 2015 met een ruime meerderheid een resolutie aangenomen,

waarin steun wordt uitgesproken voor een ambitieus handelsakkoord waar verschillende randvoorwaarden van belang zijn en waarbij alleen een nieuwe vorm van investeringsbescherming acceptabel wordt geacht. Of de nationale parlementen ook officieel goedkeuring moeten verlenen hangt af van de uiteindelijke inhoud van het verdrag. Bevat het bepalingen waarvan de bevoegdheden bij de lidstaten zelf liggen, dan moeten deze ook aan de nationale parlementen worden voorgelegd. Dit heet dan een gemengd akkoord. Nederland wil het verdrag ook graag aan het nationale parlement voorleggen.

Het IPO volgt het dossier en agendeert de aandachtspunten van provincies in de bestuurlijke overleggen met de minister over TTIP, in de *Dutch Trade and Investment Board*, en in het technisch overleg met het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Vervolgstappen

Momenteel zijn de onderhandelingen nog in volle gang. Volgens de officiële planning zou er eind 2015 een overeenkomst op hoofdlijnen moeten zijn. De verwachting is echter dat het langer gaat duren, al zet de VS wel in om het handelsverdrag nog voor het aflopen van de tweede termijn van Obama af te ronden (eind 2016).

Handige links:

TTIP-portaal op Rijksoverheid: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ttip-handelsovereenkomst-tussen-europese-unie-en-de-verenigde-staten>

TTIP-portaal van Europese Commissie: <http://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/ttip/>

Toelichting TTIP van Europese Commissie: http://bookshop.europa.eu/en/inside-ttip-pbNG0115085/?pgid=Iq1Ekni0.1ISR00OK4MycO9B0000Zmrk2nkP;sid=rXs3E6WHmNk3EPBq_mKptMeiqqgxwKJUq6g=?CatalogCategoryID=bWAKABst3G0AAAEjGocY4e5K